

KRZYSZTOF ŁYSKAWA

Katedra Ubezpieczeń, Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu

Mentor S.A. Oddział w Poznaniu

e-mail: krzysztof.lyskawa@mentor.pl

„Ubezpieczenia nie są takie złe” — czyli o wykorzystywaniu ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej w funkcjonowaniu firm nasiennych oraz rolniczych

Prowadzenie każdej działalności gospodarczej czy to firmy nasiennej, firmy doświadczalnej, czy gospodarstwa rolnego niesie za sobą szereg zagrożeń związanych z roszczeniami osób poszkodowanych bezpośrednio działalnością, lub które poniosły straty w sposób pośredni w związku z produktem lub działaniem pracowników. Zmieszany materiał różnych upraw, zbyt niska siła kiełkowania materiału skierowanego na rynek, czy wyprodukowanie przez gospodarstwa rolne nasion, które dotknięte są fuzariozą — takie sytuacje zdarzają się w działalności rolniczej i powodują perturbację dla codziennego funkcjonowania. Dodatkowo działania podwykonawców dodatkowo komplikują relacje w przypadku szkody.

Stąd kluczowe jest określenie sytuacji, w których zaistnieje odpowiedzialność prawna za zobowiązania producenta nasion (gospodarstwa rolnego), firmy nasiennej, czy właściciela odmian. Odpowiedzialność to termin, z którym spotykamy się dość często w codziennym życiu. Wszyscy oczekują odpowiedzialnego zachowania od dzieci, dorosłych, czy nawet od osób prawnych, które mają być np. odpowiedzialne społecznie. Ale co to właściwie oznacza być odpowiedzialnym, odpowiedzialnym w sensie prawnym? Według Leszka Nowakowskiego (2004): „Pod pojęciem „odpowiedzialność” należy rozumieć obowiązek ponoszenia przewidzianych przez przepisy prawne lub inne normy społeczne konsekwencji zachowania się własnego lub innych osób.” Odpowiedzialność można rozróżnić w zależności od źródeł prawnych na karną, konstytucyjną, polityczną itd. W kręgu zainteresowań niniejszej pracy jest szczególny typ odpowiedzialności, jaką jest odpowiedzialność cywilna.

Złożoność i wieloetapowość procesu wytworzenia nasion i samej produkcji roślinnej powoduje, że w trakcie trwania tego procesu powstaje duża liczba stosunków umownych, łączących podmioty zaangażowane w jego realizację. Umowy są źródłem zobowiązań,

opisują prawa i obowiązki stron, a często określają również wymagania dotyczące ubezpieczeń i sposoby zabezpieczenia wykonania umowy (np. gwarancja wykonania kontraktu). W większości przypadków bazę stanowi umowa zlecenia (zdefiniowana w sposób ogólny w Kodeksie cywilnym), która w swoich zapisach odnosi się do konkretnego etapu wytwarzania nasion. Prawodawca uregulował tylko jeden typ umowy, tj. umowę o roboty budowlane. Niewykonanie lub nienależyte wykonanie umowy może doprowadzić do powstania **odpowiedzialności cywilnej kontraktowej**. Prawne uregulowania dotyczące niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania z tytułu robót budowlanych opisano m.in. w Księdze II k.c. Należy tu przywołać: przepisy Tytułu I Przepisy ogólne (art. 361–363 k.c.), Działu II Tytułu VI Skutki niewykonania zobowiązań (art. 471 i następne k.c.), przepisy Działu III Tytułu VII Wykonanie i skutki niewykonania zobowiązań z umów wzajemnych (art. 487 i następne k.c.) oraz przepisy uzupełniające Tytuł XVI Umowa o dzieło (art. 635–641 k.c.) i przepisy Działu II Tytułu XI Rękojmia za wady. Aby można było mówić o odpowiedzialności cywilnej kontraktowej muszą zaistnieć przesłanki trzy przesłanki, a mianowicie:

- niewykonanie lub nienależyte wykonanie zobowiązania,
- szkoda,
- związek przyczynowy pomiędzy niewykonaniem lub nienależytym wykonaniem zobowiązania a szkodą.

Dodatkowo sprawca/dłużnik musi ponosić odpowiedzialność za okoliczności, które doprowadziły do szkody.

W przypadku firm zajmujących się nasiennictwem kluczowe staje się prawidłowe określenie parametrów produktu oraz oszacowanie faktycznego plonu, który można uzyskać dla danego gatunku rośliny. Określenie poziomu plonowania dla wzorca staje się równoważne ze zobowiązaniem ze strony producenta nasion. Wzrastający poziom roszczeń ze strony rolników powoduje, że należy wyjaśniać zawilości działalności, dla ograniczenia sporów sądowych.

Dlatego tak ważne jest zbudowanie odpowiedniego systemu zarządzania ryzykiem oraz zdefiniowanie instrumentów, które mogą pokryć ewentualne straty klientów i ochronić ich majątek. Z pewnością takim narzędziem, ze względu na wymienione rodzaje roszczeń, mogą stać się Ubezpieczenia Odpowiedzialności Cywilnej.

W wystąpieniu przybliżone zostaną konkretne przypadki roszczeń producentów rolnych, firm nasiennych. Omówione zostaną również wyroki sądowe odnoszące się do konkretnych sytuacji. Wskazane zostaną również zapisy w warunkach ubezpieczenia, które zagwarantują bezpieczeństwo finansowe funkcjonowania firmy nasiennych, przedsiębiorstw prowadzących uprawy nasienne i innych podmiotów zaangażowanych w produkcję roślinną. Jest to szczególnie istotne wobec swobody kształtowania umów pomiędzy podmiotami i wzrastającej częstości i wielkości roszczeń pomiędzy podmiotami. Dodatkowo zostaną wskazane inne zagrożenia produkcji roślinnej i sposób ich rozwiązania poprzez odpowiednie umowy (np. uszkodzenie roślin w wyniku zjawisk atmosferycznych, awarie maszyn).